

RP 191/2010 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om avträddelsepension

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om avträddelsepension ändras på så sätt att en lantbruksföretagare som har gått i avträddelsepension och som för att få pension har ingått en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion och en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker enligt lagen om avträddelsepension, utan begränsningar får överlåta eller arrendera ut den åkermark som omfattas av en förbindelse. De förbindelser som pensionstagarna har ingått har redan varit i kraft i minst 17 år. I propositionen föreslås att förbindelsen om nedläggning av lantbruksproduktion ska gälla fortfarande. Den

föreslagna ändringen ger dock pensionstagaren möjlighet att överlåta de åkrar som finns på den brukningsenhet för vilken betalas avträddelsepension och dessutom för egen eller gemensam räkning själv använda de åkrar som omfattas av förbindelsen för annat bruk än för att bedriva jordbruk, utan att åtgärden eller verksamheten påverkar utbetalningen av avträddelsepension. Lagens syften har redan i huvudsak kunnat uppnås både genom tidigare överlåtelser och genom de förbindelser som avses ovan.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Förbindelserna enligt lagen om avträdelsepension

Avträdelsepension beviljades under 1974-1992 med stöd av lagen om avträdelsepension (16/1974) till sådana odlare som för förbättrande av jordbrukets struktur avstod varaktigt från att bedriva jordbruk. Enligt 1 § i lagen om avträdelsepension anses avträdelsepension ha skett för förbättrande av jordbrukets struktur, om avträdelsepensionen främjar bildandet av fortbeståndsdugliga brukningsenheter eller om åker som en följd av avträdelsepension utgår ur jordbruksproduktionen.

Genom förbindelsen om nedläggning av lantbruksproduktion samt om försäljningsbegränsning för åker förbinder sig en avträdare att varken använda eller arrendera ut brukningsenhetens åkrar eller ekonomibyggnader för jordbruksproduktion. Samtidigt förbinder sig avträdaren till att inte överlämna en åker till andra än till jord- och skogsbruksministeriet, till en privatodlare som tillskottsområde till en fortbeståndsduglig brukningsenhet, till den blivande övertagaren av enheten som tillskottsområde till en brukningsenhet som är i hans eller hennes föräldrars ägo, till miljöministeriet som naturskyddsområde eller till yrkesutbildningsstyrelsen för att användas som övningsområde vid undervisning inom branschen. Utbetalningen av avträdelsepension fortsätter som minskad efter det att åldern för ålderspension har uppnåtts fram till pensionstagarens död, så länge som villkoren för pension i fråga om den brukningsenhet som är föremål för avträdelsepension uppfylls och förpliktelserna i de förbindelser som har ingåtts iaktas.

Lagen om avträdelsepension har ändrats sedan 1992 så att de ursprungliga förpliktelserna i de förbindelser som har legat som grund för beviljande av pension har lindrats. Försäljningsbegränsningsförbindelserna för skogsmark och impediment lindrades genom lag 1337/1992 som trädde i kraft den 1 januari 1993. Enligt 13 § 1 mom. i lagen om av-

trädelsepension betraktas som försummelse av förbindelse inte överlåtelse av sådan mark som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse som gäller skogsmark och impediment och inte heller överlåtelse av beskogad mark som omfattas av en beskogningsförbindelse eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker.

Från ingången av 1997 lindrades dessutom genom lag 366/1997 bestämmelserna om överlåtelse av mark som omfattas av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse på så sätt att överlåtelsen inte anses vara i strid med förbindelsen när de marker som omfattas av förbindelsen överläts eller arrenderas ut som tillskottsområde till en odlare i grannskapet som bedriver jordbruk som huvudsyssla och som med stöd av ett arrendeavtal som har ingåtts för minst fem år förbinder sig att under minst fem år i sin besittning ha och odla det område som överläts. Samtidigt tilläts överlåtelse av ett område som omfattas av en förbindelse för att användas som sådant naturskyddsområde eller landskapsvårdsområde som avses i naturvårdslagen. I och med lag 226/2002 som trädde i kraft 2002 ändrades lagen om avträdelsepension på så sätt att dessa villkor för tillåtna överlåtelser av ett tillskottsområde enligt lagen om avträdelsepension lindrades genom att i det villkor som gäller det jordbruk som överlåtelseuttagaren av tillskottsområdet bedriver förutsätta en obligatorisk pensionsförsäkring enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969), numera lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006), utan krav på att överlåtelseuttagaren ska bedriva jordbruk som huvudsyssla.

Till följd av sådana överlåtelser av åkrar som omfattas av en förbindelse som avses ovan ändras full avträdelsepension till minskad. Största delen av de åtgärder i fråga om åkrar som omfattas av en förbindelse har dock vidtagits först efter det att pensionen redan har ändrats till minskad på grund av att det till avträdelsepensionstagaren har beviljats folkpension eller på grund av att avträdelsepensionstagaren har fyllt 65 år. Överlåtelsen av en åker som omfattas av en förbin-

delse har inte påverkat avträdelsepensionens belopp när avträdelsepensionen redan betalas ut som minskad.

Genom lag 1007/2005 som trädde i kraft vid ingången av 2006 ändrades 13 § 1 mom. i lagen om avträdelsepension på så sätt att äganderätten till ett åkerområde i odlingsbart skick får överlåtas utan följder för pensionstagaren, förutsatt att pensionstagaren förbehåller sig livstids besittningsrätt till området och iakttar villkoren i förbindelsen om nedläggning av lantbruksproduktion. Samtidigt ändrades nämnda lagparagraf även så att delägare av ett dödsbo under vissa villkor vid arvskifte får skifta en brukningsenhet för vilken betalas avträdelsepension och som hör till dödsboet, utan att skiftet påverkar den pension som delägaren av dödsboet får.

Den senaste ändringen i 13 § 1 mom. i lagen om avträdelsepension gjordes genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 2008 (992/2007). Efter denna lagändring gäller överlåtelsebegränsningarna inte längre sådan mark som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse och som inte på länge har varit odlad eller som varaktigt har utgått ur jordbruksproduktionen på naturligt sätt i enlighet med lagens syften. Detta gäller dock endast om marken inte har varit odlad under en sammanhängande tid av minst 15 år från det att förbindelsen har ingåtts och på så sätt att området inte längre kan betraktas som åker.

Förändringar i förhållandena efter det att avträdelsepension har beviljats

De senaste pensionerna enligt lagen om avträdelsepension och de senaste förbindelserna som anknyter till dessa beviljades och ingicks 1992. I september 2010 betalades avträdelsepension till 16 994 pensionstagare. Nästan alla avträdelsepensioner betalas ut minskade och orsaken till detta är att pensionstagaren har fyllt 65 år eller får folkpension. Det finns 524 pensionstagare som är under 70 år, medan antalet 70-80 år gamla är 7 202, antalet 80—90 år gamla 8 323 och över 90 år gamla 945. I september 2010 var beloppet på pensionen i genomsnitt 221 euro i månaden. Det är redan ca 17 år sedan man började bevilja de sista avträdelsepensioner-

na med stöd av lagen om avträdelsepension. Eftersom den genomsnittliga livstiden har blivit längre kommer avträdelsepensioner sannolikt att betalas ut länge ännu. Avträdelsepensionstagarnas medelålder var 80,5 år i september 2010.

Enligt 13 § 1 mom. dras pensionen in, om en pensionstagare inte iakttar en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker eller om han eller hon börjar bedriva lantbruksproduktion. Enligt 13 § 2 mom. kan dock pensionen endast dras in delvis eller för viss tid eller beslut fattas om att pensionen ska betalas ut oförändrad, om den försummelse att iaktta förbindelse som pensionstagaren har gjort sig skyldig till bör anses vara ringa eller om vägande skälighetssynpunkter annars talar för det. Enligt 17 § 3 mom. i lagen har avträdelsepensionstagaren rätt att av pensionsanstalten få ett bindande förhandsbesked om huruvida den åtgärd som han eller hon planerar leder till att pensionen enligt 13 § 1 och 2 mom. dras in eller sänks.

När en avträdelsepensionstagare, för odling eller annan användning, vill arrendera ut, sälja eller donera en åker som omfattas av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion och en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, eller när pensionstagaren vill använda åkern för ett visst ändamål själv, ska ärendet behandlas hos Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, som till pensionstagaren ska lämna ett överklagbart beslut i ärendet. Rådgivning, ansökningar om förhandsbesked och slutliga beslut i fråga om avträdelsepension har ökat, särskilt på grund av arrangemangen i samband med att avträdelsepensionstagarna blir allt äldre. Dessutom ska man övervaka att överlåtelseägaren eller arrendatorn iakttar odlingsförbindelsen som hänför sig till den enligt 13 § 1 mom. 3 punkten tillåtna överlåtelsen eller utarrenderingen av en åker som omfattas av en förbindelse samt, efter att tiden för utarrenderingen gått ut, utreda vad det i framtiden kommer att hända med åkrarna på den brukningsenhet för vilken betalas avträdelsepension.

Ansökningarna och övervakningen i fråga om de förbindelser som har ingåtts ökar avsevärt den arbetsmängd som hänför sig till förvaltandet av avträdelssystemen inom Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. De

kostnader och den mängd personresurser som följer av arbetet vid Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt och förvaltningen är betydande med beaktande av utredningsarbetets slutresultat. Behandlingen av utredningar och beslutsfattandet i anknytning till överlåtelser förorsakar arbete förutom för pensionsanstalten även för förvaltningen som måste delta genom att anskaffa utredningar och fastslå hurdana förhållandena egentligen är. År 2009 fattades det sammanlagt 364 beslut i fråga om dessa ärenden och dessa krävde sammanlagt ca 0,5 årsverken inom Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. I ca 10 procent av fallen begärdes dessutom en tilläggsutredning med anledning av dessa ärenden, närmast från kommunens landsbygdsnäringsmyndighet, men i vissa ärenden även av en arbets- och näringscentral, antingen enbart eller därutöver. Numera hör arbets- och näringscentralernas uppgifter till närings-, trafik- och miljöcentralerna. Utredningarna antas ha krävt ca 0,2 årsverken. Enbart för dessa utredningar och beslut krävs det därmed kontinuerligt en arbetsinsats som årligen omfattar nästan ett årsverke.

I praktiken har utbetalningen av pension efter utredningen och avgörandet i de fall som har gällt fortsatt utbetalning av pension i huvudsak fortsatt till ett lika stort belopp som tidigare, eller så har pensionen dragits in endast delvis. Detta beror på att man med beaktande av helhetsituationen oftast har ansett att försummelsen varit ringa, eller på att vägande skälighetssynpunkter har talat för en fortsatt utbetalning av pension.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

Försäljningsbegränsningsförbindelserna som gäller åkrar på brukningsenheter för vilka betalas avträdelsepension har ingåtts för över 17 år sedan. De odlingsbara åkrar som omfattas av en förbindelse och som finns på sådana områden där de som bedriver jordbruk har utvidgat sin verksamhet har till största delen börjat användas för odling på nytt. För dessa åkrars del har man uppnått avträdelsepensionens syfte om att förbättra jordbrukets struktur genom att främja bildandet av fortbeståndsdugliga brukningsenheter.

I enlighet med förbindelsen om nedläggning av lantbruksproduktion odlas fortfarande inte de åkrar som omfattas av förbindelserna och som ännu är i avträdelsepensionstagarnas besittning. Särskilt sådana åkrar som inte har skötts efter att pension har beviljats har relativt ofta förändrats så att de kan jämföras med impediment eller naturängar. Vissa åkrar har dessutom beskogats på naturligt sätt. Därför är det inte längre möjligt att börja odla dessa åkrar utan att vidta omfattande iståndsättnings- och röjningsåtgärder som ofta orsakar betydande kostnader. Med tanke på detta kan lagens syfte om att för åkermarkens del varaktigt upphöra med produktion anses vara uppnått även när det gäller de åkrar i pensionstagarnas besittning som inte har odlats.

Efter att en pension har beviljats och förbindelserna har ingåtts har det skett förändringar i många brukningsenheters ägandeförhållanden på så sätt att brukningsenheten har kommit i ett dödsbos ägo på grund av att den ena av avträddarmakarna som fått avträdelsepension har avlidit. När delägarna i dödsboet tillsammans företar rättshandlingar som gäller brukningsenheten kan följden bli att avträdelsepensionen bör dras in helt eller delvis eftersom dessa rättshandlingar strider mot de förbindelser som avträdelsepensionstagarna har ingått och som ligger till grund för beviljandet av pensionen. Dessutom vill ofta äldre avträdelsepensionstagare under sin livstid förändra brukningsenhetens ägandeförhållanden genom att företa sådana rättshandlingar gällande brukningsenheten som är i strid med förpliktelserna i förbindelserna. En del av de åtgärder som vidtas i dessa situationer ska fortfarande betraktas som försummelser att iaktta förpliktelserna i förbindelserna, trots att dessa förpliktelser har lindrats under de gångna åren. Förändrade förhållanden, de anmälningar som hänför sig till dessa och ansökningarna om förhandsbesked ska dock utredas och efter det ska man avgöra om dessa medför ändringar i utbetalningen eller beloppet av pensionen.

På grund av att den åker i en pensionstagares ägo som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse till största delen har utgått varaktigt ur jordbruksproduktionen och åkerarealen har övergått till andra lantbruks-

företagare för användning, är det ändamålsenligt att de avträdelsepensionstagare som fortfarande har sådana områden i sin ägo som omfattas av den försäljningsbegränsningsförbindelse som avses i lagen om avträdelsepension får överlåta eller arrendera ut ett område utan att detta påverkar utbetalningen av pensionen. I praktiken kommer resultatet när det gäller fortsatt utbetalning av pension i de flesta fall att vara detsamma som när den nuvarande lagstiftningen tillämpas, men man behöver inte särskilt utreda bakgrunden till och konsekvenserna av förändringarna i ägandeförhållanden i fråga om den brukningsenhet för vilken avträdelsepension betalas.

Den förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion som en pensionstagare har ingått ska dock enligt förslaget vara i kraft fortfarande, eftersom det vid beviljandet av pensionen krävdes varaktigt upphörande med att bedriva jordbruk. Därför ska en pensionstagare fortfarande inte få bedriva jordbruk för egen eller gemensam räkning under den tid när avträdelsepension betalas.

Dessutom föreslås i lagen vissa tekniska preciseringar.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

I september 2010 fanns det fortfarande sammanlagt 16 994 avträdelsepensionstagare, och till så gott som alla dessa betalades avträdelsepensionen ut som minskad. Till dessa kommer det uppskattningsvis att betalas ut sammanlagt ca 45,9 miljoner euro i avträdelsepensioner under år 2010. Avträdelsepensioner kommer att betalas ut många år ännu eftersom en utbetalning fortsätter fram till pensionstagarens död, förutsatt att förbindelsen om nedläggning av lantbruksproduktion och försäljningsbegränsning av åker iakttas.

Genom den föreslagna lagen ändras de förpliktelser i lagen om avträdelsepension som hänför sig till nämnda förbindelser på så sätt att en pensionstagare får överlåta eller arrendera ut sådan åkermark som omfattas av en förbindelse, utan att dessa åtgärder påverkar

beloppet eller utbetalningen av den pension som pensionstagaren får.

Enligt lagen om avträdelsepension är det i många situationer redan till följd av tidigare lagändringar om lindrande av förpliktelserna i förbindelserna om överlåtelse möjligt att överlåta en åker som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker på så sätt att detta inte påverkar den fortsatta utbetalningen eller beloppet av pensionen. Den föreslagna ändringen som tillåter överlåtelse av en åker även i andra situationer kommer inte att medföra ökade kostnader eftersom det inte beviljas nya förmåner på basis av överlåtelserna. I praktiken är dessa överlåtelser i de flesta fall sådana som enligt gällande lag inte skulle medföra några åtgärder, vilket innebär att utbetalningen av avträdelsepension skulle fortsätta betala ut avträdelsepension som förut. Endast i enstaka fall kunde överlåtelserna leda till att pensionen dras in, men i så fall endast delvis.

Inom förvaltningen vid Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt och jordbruksförvaltningen innebär den föreslagna ändringen däremot att arbetet minskar. Övervakning, utredning och avgörande som hänför sig till avträdelsepensionsfrågor upphör nästan helt och hållet inom Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt och förvaltningsmyndigheterna för jordbruk, om den föreslagna ändringen genomförs. I och med detta beräknas förvaltningskostnaderna minska inom Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, kommunerna och närings-, trafik- och miljöcentralerna. Besparingarna i fråga om förvaltningskostnader beräknas bli sammanlagt ca 50 000 euro per år, vilket motsvarar kostnaderna för ungefär ett årsverke. Eftersom lagförslaget inte medför några ändringar i mängden pensioner som betalas ut eller i pensioners eurobelopp har den föreslagna ändringen inga direkta verkningar i fråga om statens avträdelsepensionsutgifter. Kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter får däremot färre uppgifter i och med ändringen, men inte i den grad att några mätbara kostnadsbesparingar i kommunerna uppnås. Även utredningsarbetet inom närings-, trafik- och miljöcentralerna minskar i någon mån. I förhållande till utredningsarbetets slutresultat bör den föreslagna ändringen dock anses vara administrativt ändamålsenlig

med beaktande av både de resurser som används för dessa arbetsuppgifter och de kostnader som dessa orsakar.

3.2 Andra konsekvenser

De föreslagna ändringarna ska göra det möjligt för avträdelsepensionstagarna att arrendera ut eller överlåta brukningsenhetens åkrar om de så vill. Dessutom ska de för egen eller gemensam räkning själva kunna använda en åker som omfattas av förbindelsen för annat bruk än för att bedriva jordbruk, utan att detta påverkar utbetalningen av pension.

När en pension ska dras in ska detta enligt gällande bestämmelser alltid beaktas från fall till fall och med stöd av 13 § i lagen om avträdelsepension. Bestämmelsen möjliggör dock fortsatt utbetalning av pension helt eller delvis, om den försummelse att iaktta förbindelse som ingåtts har varit ringa eller om vägande skälighetssynpunkter som talar för fortsatt utbetalning av pension har uppdagats.

Med beaktande av avträdelsepensionstagarnas höga genomsnittliga ålder, 80,5 år, är det skäligt att dessa personer, som under en lång tid har iakttagit sina förbindelser, under sina sista år kan ordna skötseln och användningen av sin återstående egendom tryggt och utan risk för att överlåtelse eller utarrendering av en åker som de har ingått en förbindelse för ska leda till att de mister sin avträdelsepension.

De föreslagna ändringarna förtydligar och försnabbar avgörandepraxisen när man inte längre behöver överväga påföljderna av en överträdelse av den förbindelse som gäller överlåtelse eller utarrendering. Samtidigt garanterar ändringarna att pensionstagare behandlas jämlikt.

Propositionen bedöms inte ha några konsekvenser av annat slag.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Den 30 juni 2008 tillsatte jord- och skogsbruksministeriet en arbetsgrupp med uppgift

att utreda möjligheterna att fortsätta med systemet med avträdelsestöd inom jordbruket och renhushållningen efter år 2010 samt att utreda behovet av att se över de förbindelsevillkor i avträdelsesystemen som föregick systemet med avträdelsestöd. Arbetsgruppen bestod förutom av företrädare för jord- och skogsbruksministeriet även av företrädare för social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, Landsbygdsverket, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Renbeteslagsföreningen och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

Arbetsgruppen behandlade förpliktelseerna i de förbindelser som hänför sig till beviljandet av avträdelsepension och utarbetade för sin promemoria JSM 2009:4 ett förslag om nödvändiga ändringar. Propositionen har beretts på basis av arbetsgruppens promemoria vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Utlåtanden om propositionen har begärts hos justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, Landsbygdsverket, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Finlands Kommunförbund rf, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry och Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

Utlåtanden gavs av social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, Landsbygdsverket, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry samt närings-, trafik- och miljöcentralerna i Kajanaland, Norra Österbotten och Nyland. I utlåtandena har den föreslagna ändringen ansetts vara motiverad.

5 Samband med andra propositioner

Denna proposition har inget samband med andra propositioner.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

8 §. Bestämmelser om när en avträdelsepension ändras till minskad pension finns i 8 § 2 mom. i lagen. I momontets 2 och 3 punkt bestäms om när avträdelsepensionen ändras till minskad på basis av att pensions-tagaren, i strid med en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, överlåter eller arrenderar ut en åker som tillskottsområde eller för att användas som naturskyddsområde eller landskapsvårdsområde. Enligt den gällande lagen betraktas inte dessa överlåtelser som sådana försummelser av förbindelse som leder till att pensionen kan dras in, men pensionens belopp minskar dock som en följd av överlåtelser eller utarrenderingen. Eftersom det föreslås att begränsningarna för överlåtelser av en åker på en brukningsenhet för vilken betalas avträdelsepension slopas, ska även bestämmelsen i 8 § 2 mom. 2 punkten om hur en överlåtelser av åker påverkar pensionsbeloppet begränsas på så sätt att en överlåtelser som har gjorts i strid med en försäljningsbegränsningsförbindelse år 2011 eller senare inte ändrar pensionen till minskad och att det från och med nämnda tidpunkt inte längre krävs en odlingsförbindelse av överlåtelsetagaren. Därmed föreslås det att paragrafens 2 mom. 2 punkt ändras på så sätt att den endast tillämpas före lagens ikraftträdande, dvs. på sådan utarrendering och överlåtelser av åker som skett före 2011 och som omfattas av en förbindelse. Bestämmelsen i paragrafens 4 mom. om sådana bestämmelser som tillämpas på överlåtelsetagare samt om beräkning av avträdelsepensionens kapitalvärde i sådana situationer när kapitalvärdet tas ut av en överlåtelsetagare som inte uppfyller förpliktelseerna i sin förbindelse, ska gälla fortfarande, eftersom den kan tillämpas så länge som överlåtelsetagare har förbindelser som är i kraft i enlighet med 2 mom. 2 punkten. Med tanke på den jämlika behandlingen av överlåtelsetagare är det inte ändamålsenligt att slopa skyldigheten att iakttä dessa förbindelser.

12 a §. Bestämmelser om möjligheten att genomföra en generationsväxling genom att utan hinder av förbindelsen om nedläggning av lantbruksproduktion och försäljningsbegränsningsförbindelsen för åker överlåta en fortbeståndsduglig brukningsenhet till en överlåtelsetagare som uppfyller vissa villkor och förbinder sig till att odla brukningsenheten finns i 12 a § i lagen om avträdelsepension. I dessa situationer leder en överlåtelser av en åker som omfattas av förbindelse inte till att pensionen dras in. Eftersom det föreslås att begränsningarna för överlåtelser av åker på en brukningsenhet för vilken betalas avträdelsepension slopas, ska även bestämmelsen i 12 a § 1 mom. ändras på så sätt att den tillämpas endast på sådana överlåtelser av åker som omfattas av en förbindelse och som har skett före lagändringens ikraftträdande, dvs. år 2011. Bestämmelsen i paragrafens 2 mom. om beräkning av avträdelsepensionens kapitalvärde i sådana situationer när den tas ut av en överlåtelsetagare som inte har uppfyllt sin skyldighet enligt förbindelsen ska fortfarande gälla, eftersom bestämmelsen får tillämpas så länge som överlåtelsetagare fortfarande har ikraftvarande förbindelser i enlighet med 1 mom. Avsikten är att inte ingripa i sådana överlåtelser, förbindelser som hänför sig till dessa eller i sådana påföljder av försummelse att iakttä förbindelse som skett före denna lagändring.

13 §. Utgående från det som sagts ovan föreslås det att 13 § i lagen om avträdelsepension ändras på så sätt att begränsningarna som gäller överlåtelser och utarrendering av en åker som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse slopas, varvid den förbindelse som har ingåtts i samband med beviljandet av pension inte till den delen längre är i kraft. Det förbud mot att bedriva jordbruk som ingår i förbindelsen ska dock enligt förslaget fortsätta att gälla.

Dessutom ska paragrafens 1 mom. preciseras så att det motsvarar den vedertagna tolkningen av lagen så att det konstateras att bedrivande av jordbruk både för egen och gemensam räkning kan leda till att en pension dras in. Det föreslås dessutom att det i

momentet konstateras att överlåtande eller utarrendering av en åker som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse och som finns på en brukningsenhet för vilken betalas avträdelsepension inte påverkar utbetalningen av pensionen. Samtidigt föreslås att man såsom onödiga stryker de bestämmelser i 13 § 1 mom. 1-7 punkterna om de åtgärder som hänför sig till överlåtelse och användning som inte enligt gällande lag är sådana att de strider mot de förbindelser som avträdelsepensionstagare har ingått och som ligger till grund för beviljandet av pensionen. På grund av detta föreslår man även att 4 mom. stryks såsom onödigt.

Ordalydelsen i paragrafens 2 mom. ändras så att det tydligare framkommer vad som avses med en försummelse att iakttä en förbindelse som påverkar utbetalningen av pensionen. Momentets innehåll och dess tillämpning ska dock inte ändras till den del det är fråga om en försummelse som inte leder till att pensionen dras in. Paragrafens 3 mom., enligt vilket rätten till pensionen upphör vid ingången av månaden efter pensionstagarens dödsdag, ska gälla som förut.

Eftersom de begränsningar som gäller överlåtelse och utarrendering av åkrar på en brukningsenhet för vilken betalas avträdelsepension ska slopas, föreslås det även att begränsningarna som hänför sig till användningen av brukningsenhetens byggnader ändras på motsvarande sätt. Dessutom föreslås det ändringar i de bestämmelser som gäller sådan utarrendering och överlåtelse av åker som inte enligt gällande lag anses strida mot de förbindelser som har ingåtts.

17 §. Bestämmelser om en överlåtelsetagares rätt att av pensionsanstalten få ett bindande förhandsbesked om huruvida den rättshandling eller åtgärd som överlåtelsetagaren planerar orsakar ändringar i fråga om pensionen finns i 17 § 3 mom. i lagen om avträdelsepension. Det föreslås att man i detta moment slopar omnämmandet att pensionen sänks, eftersom de rättshandlingar som står till grund för en sänkning av pensionen inte längre påverkar pensionsbeloppet efter att de föreslagna ändringarna som gäller begränsning av överlåtelse träder i kraft.

De föreslagna ändringarna ska gälla sådana överlåtelser och åtgärder som genomförs ef-

ter lagens ikraftträdande. En överlåtelse anses ha skett vid den tidpunkt då överlåtelsehandlingen har undertecknats.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Den föreslagna ändringen förutsätter inte att man utfärdar normer på lägre nivå eller att utfärdade författningar ändras.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Lagen tillämpas på sådana överlåtelser eller utarrenderingar som sker efter lagens ikraftträdande. En överlåtelse anses ha skett vid den tidpunkt då överlåtelsehandlingen eller arrendeavtalet har undertecknats.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Vid beredningen av den gällande lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) konstaterade riksdagens grundlagsutskott i sitt utlåtande (GrUU 30/2005 rd.) att stödet i fråga inte i statsförfattningsrättsligt hänseende är pension, trots att det i många avseenden hänför sig till pensionssystemet. På samma grunder kan konstateras att inte heller avträdelsepensionen är en pension i statsförfattningsrättsligt hänseende, utan en del av systemen för jordbruksstöd, trots att pensionen behandlas på samma sätt som arbetspensioner.

Då det föreslås ändringar till bestämmelser som gäller sådana avträdelsepensioner som har beviljats eller betalats ut tidigare, är det därmed inte egentligen fråga om att ingripa i pensionsvillkoren, utan i villkoren som gäller strukturstöd för jordbruk.

Trots att avträdelsepensionen inte grundar sig enbart på förhållandet mellan odlaren och pensionsanstalten, eftersom kostnaderna för avträdelsepension betalas ur statens medel, är det vid ett ingripande i efterhand i villkoren för avträdelsepension dock till en del även fråga om egendomsskydd i enlighet med 15 § i grundlagen.

Avsikten är att genom denna lag ändra förpliktelserna i de förbindelser som legat till grund för att odlare har beviljats avträdelsepension och som fortfarande ska följas för att odlare ska få pension i fortsättningen. Jämfört med nuläget är det dock i de föreslagna ändringarna till alla delar fråga om att lindra förpliktelserna i förbindelserna, och därför kan inte den föreslagna ändringen anses vara ett ingripande i egendomsskyddet.

När det gäller att ändra förbindelsevillkoren i efterhand, kan detta dessutom granskas i ljuset av de bestämmelser om jämlikhet som finns i 6 § i grundlagen. Enligt den nämnda paragrafens 2 mom. i denna lag är alla lika inför lagen och ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Trots att det i fråga om den föreslagna lindringen enligt 13 § 1 mom. inte direkt hänvisas till avträdelsepensionstagares åldrande är det dock till en del den höga åldern hos de allra äldsta pensionstagarna som ligger till grund för den föreslagna lagändringen. Av detta följer å andra sidan att de personer som fått avträdelsepension under stödsystemets första år har varit tvungna att iaktta sina för-

bindelser betydligt längre än de personer som har beviljats avträdelsepension först under stödsystemets sista år i början av 1990-talet.

I det utlåtande av grundlagsutskottet som nämns ovan ansåg man även att åldern kan vara en motivering till särbehandling vid beviljande av stöd, om lagens syfte är sådant att särbehandling kan godkännas. Trots att denna proposition inte gäller grunderna för beviljande av nya stöd, utan handlar om att grunderna för indragningar av sådana stöd som redan har beviljats och betalas ut luckras upp, kan det dock i detta fall inte anses finnas något hinder för att ändra lagen på det sätt som föreslås. I praktiken innebär detta att de som har fått avträdelsepension tidigare och som nu är äldre har följt de strängare förbindelsevillkoren en längre tid än de som har beviljats avträdelsepension under de sista åren som stödet beviljades, men lättnaden ska gälla alla som får avträdelsestöd för närvarande.

Med stöd av vad som har anförts ovan anser regeringen att den föreslagna lagen till alla delar kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om avträdelsepension

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om avträdelsepension (16/1974) 8 § 2 mom. 3 punkten, sådan den lyder i lag 366/1997, och
ändras 8 § 2 mom. 2 punkten, 12 a § 1 mom., 13 §, samt 17 § 3 mom.,
 sådana de lyder, 8 § 2 mom. 2 punkten i lag 1285/2006, 12 a § 1 mom. i lag 1304/1990, 13 § i lagarna 1087/1985, 1007/2005 och 992/2007, samt 17 § 3 mom. i lag 1087/1985, som följer:

8 §

Full avträdelsepension ändras till minskad pension:

2) om något annat inte följer av 12 a §, om den som får full avträdelsepension, i strid med en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, med stöd av ett arrendeavtal som ingåtts för minst fem år, före 2011 överlåter eller arrenderar ut åkermark som omfattas av förbindelsen som tillskottsområde till en person som vid överlåtelse- eller tidpunkten bedriver jordbruk på brukningsenheten så att han eller hon i enlighet med 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) har tagit i nämnda lag bestämd försäkring för minimipensionskydd, och som förbinder sig att under minst fem år i sin besittning ha och odla det område som överläts eller arrenderas ut,

motsvarar den förbindelse som avses i 10 § 1 mom. 3 punkten i samma lag, får utbetalningen av avträdelsepensionen fortgå. På den som ingår förbindelsen ska i tillämpliga delar iaktas vad som föreskrivs om övertagare i 31, 32 och 34 § i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare.

13 §

Om avträdadaren börjar bedriva jordbruksproduktion för egen eller gemensam räkning, i strid med förbindelsen enligt 6 § 2 mom. 3 punkten i större omfattning än vad som bestäms i 6 a § 1 mom. eller i en förordning som har utfärdats med stöd av detta moment, ändras avträdelsepensionen räknat från den tidpunkt då den verksamhet som föranleder indragningen inleddes. Om avträdadaren överlåter eller arrenderar ut ett område för vilket avträdadaren har ingått en förbindelse som avses i 6 § 2 mom. eller använder nämnda område för annat ändamål än för att bedriva jordbruk för egen eller gemensam räkning, ändras avträdelsepensionen inte in.

Om avträdadaren börjar bedriva jordbruksproduktion på ett sådant sätt att försummelsen som han har gjort sig skyldig till i fråga om den förbindelse som avses i 6 § 2 mom. 3 punkten ska anses vara ringa eller om vägande skälighetssynpunkter annars talar för det, kan pensionen dras in delvis eller för viss tid eller beslut fattas om att pensionen ska betalas ut oförändrad.

12 a §

Överläts en fortbeståndsduglig brukningsenhet, som omfattas av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion, sedan sex år har förflutit från att pensionen började, dock före 2011, i sin helhet till en person som uppfyller kraven på övertagare enligt 10 § i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare, och ingår övertagaren en förbindelse för brukningsenheten som

Rätten till avträdelsepension upphör vid ingången av månaden efter pensionstagarens dödsdag.

17 §

Avträdelsepensionstagaren har rätt att av pensionsanstalten få ett bindande förhandsbesked om huruvida den åtgärd, som han eller ägaren av den lägenhet som är föremål för avträdelse planerar, leder till att pensionen enligt 13 § dras in eller sänks.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Denna lag tillämpas på sådan avträdelse eller utarrendering enligt 13 § 1 mom. som sker efter lagens ikraftträdande. Avträdelser eller utarrenderingen anses ha skett vid den tidpunkt då överlåtelsehandlingen eller arrendeavtalet har undertecknats. På sådana avträdelser som har skett innan denna lag har trätt i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 15 oktober 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Jord- och skogsbruksminister *Sirkka-Liisa Anttila*

Lag

om ändring av lagen om avträddelsepension

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om avträddelsepension (16/1974) 8 § 2 mom. 3 punkten, sådan den lyder i lag 366/1997, och
ändras 8 § 2 mom. 2 punkten, 12 a § 1 mom., 13 §, samt 17 § 3 mom.,
 sådana de lyder, 8 § 2 mom. 2 punkten i lag 1285/2006, 12 a § 1 mom. i lag 1304/1990, 13 § i lagarna 1087/1985, 1007/2005 och 992/2007, samt 17 § 3 mom. i lag 1087/1985, som följer:

Gällande lydelse

8 §

Full avträddelsepension ändras till minskad pension

2) om något annat inte följer av 12 a §, om den som får full avträddelsepension, i strid med en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, med stöd av ett arrendeavtal som ingåtts för minst fem år överlåter eller arrenderar ut åkermark som berörs av förbindelsen som tillskottsområde till en person som vid överlåtelsepunkten bedriver jordbruk på brukningsenheten så att han eller hon i enlighet med 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) har tagit i nämnda lag bestämd försäkring för minimipensionsskydd, och som förbinder sig att under minst fem år i sin besittning ha och odla det område som överlåts eller arrenderas ut,

3) om den som får full avträddelsepension, i strid med en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker överlåter åkermark som berörs av förbindelsen för att användas som sådant naturskyddsområde eller landskapsvårdsområde som avses i nsburvårdslagen (1096/1996),

Föreslagen lydelse

8 §

Full avträddelsepension ändras till minskad pension:

2) om något annat inte följer av 12 a §, om den som får full avträddelsepension, i strid med en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, med stöd av ett arrendeavtal som ingåtts för minst fem år, *före 2011* överlåter eller arrenderar ut åkermark som *omfattas* av förbindelsen som tillskottsområde till en person som vid överlåtelsepunkten bedriver jordbruk på brukningsenheten så att han eller hon i enlighet med 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) har tagit i nämnda lag bestämd försäkring för minimipensionsskydd, och som förbinder sig att under minst fem år i sin besittning ha och odla det område som överlåts eller arrenderas ut,

(upphävs)

12 a §

Överläts en fortbeståndsduglig brukningsenhet, som berörs av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion, sedan sex år har förflutit från att pensionen började, i sin helhet till en person som uppfyller kraven på övertagare enligt 10 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare, och ingår övertagaren en förbindelse för brukningsenheten som motsvarar den förbindelse som avses i 10 § 1 mom. 3 punkten i samma lag, kan utbetalningen av avträdelsepensionen fortgå. På den som ingår förbindelsen skall i tillämpliga delar iaktas vad som stadgas om övertagare i 31, 32 och 34 §§ lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare.

12 a §

Överläts en fortbeståndsduglig brukningsenhet, som *omfattas* av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion, sedan sex år har förflutit från att pensionen började, *dock före 2011*, i sin helhet till en person som uppfyller kraven på övertagare enligt 10 § i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare, och ingår övertagaren en förbindelse för brukningsenheten som motsvarar den förbindelse som avses i 10 § 1 mom. 3 punkten i samma lag, får utbetalningen av avträdelsepensionen fortgå. På den som ingår förbindelsen ska i tillämpliga delar iaktas vad som *föreskrivs* om övertagare i 31, 32 och 34 § i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare.

13 §

Börjar avträdaren bedriva lantbruksproduktion i större omfattning än vad som bestäms i 6 a § 1 mom. eller i en förordning som har utfärdats med stöd av det eller har de förbindelser som nämns i 6 § 2 mom. inte iakttagits, indras avträdelsepensionen räknat från den tidpunkt då den verksamhet som föranleder indragningen inleddes, eller då försummelsen inträffade. Som försummelse att iaktta en förbindelse betraktas härvid dock inte

1) överlåtelse av mark för vilken avgivits en försäljningsbegränsningsförbindelse rörande skogsmark och impediment,

2) överlåtelse av beskogad mark för vilken avgivits en beskoagningsförbindelse eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker,

3) överlåtelse eller utarrendering av mark, som omfattas av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, med stöd av ett arrendeavtal som ingåtts för minst fem år till en person som avses i 8 § 2 mom. 2 punkten, eller överlåtelse för användning som sådant naturskyddsområde eller landskapsvårdsområde som avses i naturvårdslagen,

4) överlåtelse av äganderätten till ett sådant odlingsbart åkerområde som omfattas av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, om pensionstagaren förbehåller sig livstids besittningsrätt till det åker-

13 §

Om avträdaren börjar bedriva jordbruksproduktion för egen eller gemensam räkning, i strid med förbindelsen enligt 6 § 2 mom. 3 punkten i större omfattning än vad som bestäms i 6 a § 1 mom. eller i en förordning som har utfärdats med stöd av detta moment, indras avträdelsepensionen räknat från den tidpunkt då den verksamhet som föranleder indragningen inleddes. Om avträdaren överlåter eller arrenderar ut ett område för vilket avträdareb har ingått en förbindelse som avses i 6 § 2 mom. eller använder nämnda område för annat ändamål än för att bedriva jordbruk för egen eller gemensam räkning, dras avträdelsepensionen inte in.

område som överläts och iakttar sin förbindelse enligt 6 § 2 mom. 3 punkten,

5) utarrendering av åker som tillskottsområde på det sätt som avses i 6 § 2 mom. 2 punkten eller 8 § 2 mom. 2 punkten under den besittningstid som avses i 4 punkten i detta moment,

6) samtycke till sådan avvitrning och sådant arvskifte enligt 3 kap. i ärvdabalken (40/1965) där en brukningsenhet som är föremål för avträdelse och som delvis eller helt ingår i ett oskiftat dödsbo skiftas, om det har förflutit minst 15 år sedan den delägare som ännu får avträdelsepension ingått en sådan förbindelse som avses i 6 § 2 mom. 3 punkten,

7) överlåtelse av mark som omfattas av en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, om marken inte har varit odlad under en sammanhängande tid av minst 15 år från det att förbindelsen gavs och har utgått permanent ur jordbruksproduktionen på naturligt sätt så att området inte längre kan betraktas som åkermark.

Om det jordbruk som avträdarken har bedrivit eller den försummelse att iaktta förbindelse som han har gjort sig skyldig till bör anses vara ringa eller om vägande skälighetssynpunkter annars talar för det, kan pensionen indras delvis eller för viss tid eller beslut fattas om att pensionen skall betalas oförändrad.

Rätten till avträdelsepension upphör vid ingången av månaden efter pensionstagarens dödsdag.

Utan hinder av sekretessbestämmelserna och övriga begränsningar av rätten att få uppgifter har Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt rätt att av den registermyndighet som avses i lagen om landsbygdsnäringsregistret (1515/1994) få de uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av de förutsättningar som avses i 1 mom. 7 punkten.

17 §

Avträdelsepensionstagaren har rätt att av pensionsanstalten få ett bindande förhandsbe-

Om avträdarken börjar bedriva jordbruksproduktion på ett sådant sätt att försummelsen som han har gjort sig skyldig till i fråga om den förbindelse som avses i 6 § 2 mom. 3 punkten ska anses vara ringa eller om vägande skälighetssynpunkter annars talar för det, kan pensionen dras in delvis eller för viss tid eller beslut fattas om att pensionen ska betalas ut oförändrad.

Rätten till avträdelsepension upphör vid ingången av månaden efter pensionstagarens dödsdag.

17 §

Avträdelsepensionstagaren har rätt att av pensionsanstalten få ett bindande förhands-

Gällande lydelse

sked om huruvida den åtgärd, som han eller ägaren av den lägenhet som är föremål för avträdelse planerar, leder till att pensionen enligt 13 § 1 och 2 mom. indras eller sänks.

Föreslagen lydelse

besked om huruvida den åtgärd, som han eller ägaren av den lägenhet som är föremål för avträdelse planerar, leder till att pensionen enligt 13 § *dras in* eller sänks.

Denna lag träder i kraft den _____ *20* .

Denna lag tillämpas på sådan avträdelse eller utarrendering enligt 13 § 1 mom. som sker efter lagens ikraftträdande. Avträdelser eller utarrenderingen anses ha skett vid den tidpunkt då överlåtelsehandlingen eller arrendeaftalet har undertecknats. På sådana avträdelser som har skett innan denna lag har trätt i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.